

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Ivstitia Et Contractibvs

Vindalium, 1646

Sect. III. Quomodo facienda sit restitutio, vel differenda & omittenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38850

SECTIO III.

*Quomodo facienda sit restitutio, vel
differenda & ommittenda.*

CONCLUSIO I.

QVando bona debitoris non sufficiunt,
ad satisfaciendum omnibus credi-
toribus, ordo aliquis in restitutione fa-
cienda seruari debet.) In primis soluen-
da prius sunt debita certa, quam incertas;
siquidem æquitas ipsa naturalis postulat,
vt prius auertatur damnum personæ cer-
tæ & notæ, quam incertæ & ignotæ.
Præsertim quia cum creditor incertus
est, restitutio fieri debet pauperibus, qui
longè minus habent ius in bona illius,
quam habeat creditor certus in bona quæ
ipsimet debentur. quæque illi restituenda
sunt. Si tamen res debita creditori
incerto, extat eadem numero, vt equus,
aut liber, &c. ab ea restitutio incipienda
est: quia debitor tenetur creditoribus cer-
tis satisfacere, ex bonis propriis, non ex
alienis.

Secundò, inter creditores certos, ille præferendus est, qui creditò vendidit rem, quæ adhuc extat apud emptorem. Quia ab æquitate alienum videtur vt eiusmodi res, nondum soluto pretio extans, potiùs tribuatur alteri, quàm venditori. Maximè quia venditor censetur tacitam quamdam hypothecam habere in rem illam, donec ipsi satisfiat.

Tertio debita orta ex contractu oneroso, priùs solui debent, quàm orta ex contractu gratuito, nempe donatione, legato, &c. quia maior fieret iniuria, si priora debita negarentur, quàm si posteriora. Vnde si bona testatoris non sufficiunt, ad soluenda debita contracta per emptionem, soluenda sunt quæ titulo emptionis debentur Præferendæ tamen sunt moderatæ expensæ funeris, & quædam aliæ adiunctæ.

Quartò, habens creditores hypothecarios, seu quibus bona ipsius sunt obstricta, seu hypothecata; & chirographarios, seu qui solam personam obligatam habent, priùs soluere debet illis quàm istis. Ideo enim bona alicui obligantur, vt ex iis fiat solutio, si aliter debitum solui non possit.

Quintò, quando res pluribus hypothecata,

cata,

cata, non sufficit ad soluendum omnibus, tunc ille regulariter præferendus est, cui prius tempore fuit hypothecata, iuxta vulgarem regulam illam; iuris qui prior est tempore, potior est iure. Interdum tamen posterior tempore præfertur, vt si res hypothecata, pecunia ab illo mutuò accepta, fuit empta, aut constructa, vel conseruata, aliisque de causis, de quibus Iuristæ agunt.

Sextò, post solutionem creditoribus hypothecariis factam si quid ex bonis debitoris superest, soluenda sunt debita merè personalia, siue ex contractu oneroso, siue ex delicto orta; neque necesse est, vt in soluendis eiusmodi debitis, aliquis ordo seruetur. Eò quòd bona debitoris non magis sunt obligata creditori ex contractu, quàm ex delicto, aut vice versa. Et aliundè nullo iure statuitur, aliquem ordinem in solutione eiusmodi debitorum seruandum esse.

Excipiendi tamen sunt creditores priuilegiati, illi enim ex priuilegio iuris, habent ius prælationis inter creditores chirographarios, non priuilegiatos; ita scilicet, vt totum debitum exigere possint, antequam quicquam alijs soluatur. Tales sunt Respublica quæ pecuniam alicui credidit, creditor ex causa feneris,

Sponsa quæ dotem dedit, matrimonio non secuto, &c.

Septimò, non est habenda ratio temporis, inter creditores merè personales; sed si quid, postquam priuilegiatis satisfactum est, ex bonis debitoris superfit, inde pro rata soluendum est, seu iuxta proportionem debitorum. Porro sicut hypotheca, & priuilegium, ita & diligentia in petendo, creditorem facit potiore, etsi alioqui posteriorem tempore. Vnde ex probabili sententia, potest debitor tuta conscientia, & sine obligatione restituendi aliis creditoribus, petenti integrè satisfacere.

Octauò, quando inter creditores, carentes titulo prælationis, vnus est pauper; nonnulli dicunt, debitorem posse, titulo paupertatis, ei priùs satisfacere. Alij verò oppositum docent, nisi paupertas sit extrema, aut saltem grauis; quia cum omnes creditores habeant æquale ius in debitorem, non potest vnus aliis præferri, sine eorum iniuria.

CONCLUSIO II. Restitutio variis de causis differri potest, vel etiam omitti, & quidè differri potest. I. quando probabiliter timetur, eam creditori grauius fore perniciosam: siquidem, restitutio, vt ait S. Thomas 2.2. quæst. 62. art.

5. ad 1. ordinatur ad utilitatem eius cui restituitur. Et idem dic similiter, si graue nocumentum sit alteri allatura, quia tunc creditor est irrationabiliter inuitus. Quòd si creditor debitum, quo in proprium damnum, verbi causa, ad fornicandum abusus est, constanter repetat, teneris ex iustitia restituere; quia petit quod suum est. Non tamen si eo abuti velit, ut damnum alteri iniuste inferat, nisi ex negatione solutionis graue aliquod malum tibi immineat.

Differti potest 2. si debitor longè maius damnum in propriis bonis patiatur, ex praesenti restitutione, quam creditor ex dilatione illius; ut si non possit restituere, nisi seipsum vendat, vel infamet, aut nisi vendat rem suam, multò vilius quàm valeat. Quia tunc creditor censetur irrationabiliter inuitus.

Vnde collige conclusionem duarum dubitationum vulgariarum, quarum altera est, an possit debitor licite differre restitutionem, quando nequit restituere, nisi à proprio statu notabiliter excidat. Respondetur enim posse, si status ille licite sit acquisitus, non autem si via iniqua comparatus sit, quia hoc non esset à priori statu decidere, sed potius ad eum reduci.

Alterà, an teneatur scemina cum infamata

miæ nota, aut vitæ periculo suum adulterium manifestare, ne hæreditas æqualiter diuidatur inter filios spurios, & legitimos. Respondeo non teneri, quia recta ratio non patitur, vt vita, & fama quarum illa est bonum supremi, hæc mediij ordinis, periculo exponi debeant, pro bonis infimi gradus; qualia sunt pecunia, & res pecunia æstimabiles.

Differri potest 3. propter extremam necessitatem, tum quia in extrema necessitate est impotentia restituendi, nemo autem ad impossibile tenetur; tum quia tunc creditor censetur irrationabiliter inuitus, tum denique quia in eò maximè casu omnia sunt communia. Imò hoc aliqui extendunt ad grauem necessitatem, quia si ex probabili sententia, licet tunc clam bona aliena surripere, multò magis licet non restituere.

Differri potest 4. propter cessionem bonorum, quia hæc inducit impotentiam restituendi. Ille enim dicitur cedere bonis suis, qui cum nequeat omnia sua debita soluere, bona quæ habet relinquit creditoribus, iuxta debitorum proportionem inter se diuidenda. Quia tamen per eam debita non extinguuntur, sed tantum sopiuntur, manet obligatio restituendi, cum debitor ad pinguiorem fortunam

DE IVSTITIA. CAP. V. 123
redierit, Qui interim dum cogitur cedere bonis suis, potest aliquid retinere ad suam qualemcunque, & suorum sustentationem.

Potest autē restitutio omitti 1. ob remissionē, seu condonationē siue expressā, siue tacitā debiti, factā à creditore; volenti enim non fit iniuria. Requiritur tamen vt hæc condonatio sit libera, adeoque vt absit ignorantia, metus, aut dolus dans illi causam. Vnde non est liber ab obligatione restituendi, qui fingendo se pauperem, intuitu paupertatis obtinet à creditore remissionem debiti. Videndum etiam, ne eiusmodi condonatio ex iure irrita sit, qualis est ea quæ fit à pupillis.

Potest omitti 2. quando sufficiens compensatio facta est à creditore; quia per illam constituitur æqualitas inter creditorem, & debitorem. Vt tamen talis compensatio licitè fiat, requiritur 1. vt debitum sit liquidum & certum. 2. vt sit debitum ex iustitia. 3. vt creditor alias solutionem illius commodè obtinere non possit.

Potest omitti 3. si quantum debes tuo creditori, tantum soluas creditori illius: sic enim in te transfers ius crediti, quod aduersus illum habet, adeoque

potes, in foro conscientiae, uti compensatione; etsi debita sint diuersae rationis. In foro tamen externo id solet restringi ad debita, quae ex eadem causa proueniunt, ut si debeas Petro centum nummos, pro conductione domus, quam Paulus eodem pretio ipsi prius locauerat.

Potest omitti 4. quando debita sunt incerta, & à summo Pontifice compositio obtinetur. Quia tunc restitutio facienda est pauperibus, ex iure positiuo, in quo summus Pontifex dispensare potest. Si tamen debitor habeat debita certa, tenetur iis satisfacere ex bonis, per compositionem obtentis, quorum iam habet dominium, si aliundè non possit: quia quando propria bona suppetunt, tenetur debitor ex iis satisfacere. Deindè si post obtentam compositionem, appareat dominus bonorum incertorum, ea sunt ipsi restituenda, si extant; vel si non extant, id in quo accipiens factus est ditior.

Superest difficultas, utrum quis propter ingressum Religionis, sit liber ab obligatione restituendi. Respondeo 1. re alieno grauatum non debere Religionem ingredi, si spes sit eum manendo in saeculo, debita quibus obstrictus

est, persoluturum. Ratio est, quia cum debitorum solutio sit iuris naturalis, ea non debet prætermitti propter opus consilij, quale est Religionis ingressus. Confirmatur, tum quia non potest filius ingredi Religionem quando ex iure naturæ suis parentibus succurrere tenetur; tum quia ad cauendam proximi iniuriam, non solent ad Religionem admitti, qui debitis sunt grauati, antequam creditoribus satisfaciant.

Respondeo 2. si contingat eum qui multa debita contraxit, Religionem ingredi, antequam satisfaciat, professionem ab eo emissam validam esse. Illum tamen teneri aliquo artificio, vel labore honesto, quantum Ordinis Regula patitur, aliquid lucrari, vt creditoribus possit satisfacere, nisi ipsi gratis debitum remittere velint. Quia posterior obligatio, etsi teneat, non potest tollere priorem, ex iure ipso naturæ contractam.